

Jarosław Stefan Kuryłowicz
1905-1990

Jarosław Kuryłowicz urodził się 16 kwietnia 1905 r. we Lwowie jako syn Romana i Florentyny z domu Klaczyńskiej. Rodzina należała do znanych lwowskich intelektualistów. Jego brat, prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kuryłowicz, biochemik, pilotował w Polsce wdrożenie penicyliny do produkcji, zaś prof. Jerzy Kuryłowicz był wybitnym językoznawcą w Uniwersytetach: Jana Kazimierza, Wrocławskim i Jagiellońskim.

Po ukończeniu szkoły powszechnej i gimnazjum klasycznego im. Jana Długosza we Lwowie zapisał się na Wydział Mechaniczny, Oddział Elektrotechniczny Politechniki Lwowskiej, gdzie w 1936 r. uzyskał dyplom inżyniera elektryka. W latach 1932-35 pracował jako asystent prof. W. Krukowskiego w Laboratorium Elektrotechnicznym Politechniki Lwowskiej.

Po studiach, do 1939 r., pracował w przedsiębiorstwie „Polska Poczta, Telegraf, Telefon” jako referendarz, następnie do 1941 r. w Instytucie Politechnicznym we Lwowie jako konstruktor elektrycznych przyrządów pomiarowych, zaś w latach 1942-1944 w Dyrekcji Kolei we Lwowie jako pomiarowiec w dziale kablowym. Po wojnie, w roku 1945, był kierownikiem Miejskiego Gimnazjum i Liceum w Muszynie.

W sierpniu 1945 przyjechał do Wrocławia, gdzie został zaangażowany przez Dyрекję Miejskiej Elektrowni na stanowisko kierownika Wydziału Liczników. Po dwóch latach zrezygnował z pracy w Elektrowni i w lipcu 1947 r. podjął pracę w Politechnice Wrocławskiej jako adiunkt w Katedrze Techniki Wysokich Napięć, a od września 1947 także w Zakładzie Materiałoznawstwa Elektrycznego Instytutu Elektrotechniki, którego założycielem i pierwszym dyrektorem był prof. dr inż. Jerzy Skowroński. W Instytucie Elektrotechniki był samodzielnym pracownikiem i kierownikiem Zakładu Materiałoznawstwa Elektrycznego i tam prowadził badania naukowe do roku 1962.

W 1953 r. Jarosław Kuryłowicz został zaangażowany w Politechnice jako samodzielný pracownik naukowy (zastępca profesora). Prowadził prace badawcze i wykłady z miernictwa magnetycznego i precyzyjnego oraz technologii materiałów oporowych i magnetycznych.

W 1951 r. wspólnie z prof. Andrzejem Jellonkiem i prof. Zbigniewem Sicińskim wydali w wydawnictwie PWT książkę „Miernictwo elektryczne ogólne dla potrzeb telekomunikacji”.

Wyniki prac badawczych publikował w „Przeglądzie Elektrotechnicznym”, w „Biuletynie Informacyjnym” Głównego Urzędu Elektrotechniki. W latach 1954-56 był redaktorem Zeszytów Naukowych Politechniki Wrocławskiej dla kierunku Elektryka.

Jego prace badawcze, a w szczególności opracowanie pt. „Metoda kompensacyjno-różnicowa do pomiaru oporności” opublikowana w „Archiwum Elektrotechniki”, stały się podstawą do zatrudnienia Go w 1957 r. na stanowisku docenta.

Po przejściu prof. Idaszewskiego na emeryturę (październik 1960), prof. Kuryłowicz objął po nim kierownictwo Katedry Pomiarów Elektrycznych. Mobilizował pracowników Katedry do intensywnej pracy naukowej, ośmiu z nich uzyskało stopień doktora nauk

technicznych, a trzech - doktora habilitowanego. Pełnił funkcję Prodziekana ds. Nauki Wydziału Elektrycznego. Z jego inicjatywy powołano na Wydziale specjalność Miernictwo Elektryczne, co znacznie wzbogaciło działalność dydaktyczną Katedry. Prowadzone przez Niego i pracowników Katedry prace naukowe dotyczyły głównie aparatury do pomiarów magnetycznych na potrzeby przemysłu i placówek naukowych.

Wieloletnia praca naukowa i dydaktyczna Profesora została zwieńczona opracowaniem i wydaniem w 1962 roku w Wydawnictwie Naukowo-Technicznym monografii pod tytułem: *Badania materiałów magnetycznych*. Książka ta wypełniła lukę istniejącą w polskiej literaturze technicznej i odegrała olbrzymią rolę w kształceniu specjalistów w zakresie miernictwa magnetycznego oraz jako pomoc dla inżynierów zajmujących się pomiarami magnetycznymi. Monografia ta stanowi do dnia dzisiejszego kompendium wiedzy o technikach pomiarów magnetycznych, mimo deaktualizacji niektórych jej rozdziałów. W ramach prac dydaktycznych profesor Kuryłowicz prowadził wykłady z *Miernictwa magnetycznego* dla studentów specjalności Pomiary Elektryczne, później Metrologia Elektryczna, oraz wykłady z *Badania materiałów magnetycznych* dla specjalności Materiałoznawstwo Elektryczne Wydziału Elektrycznego. Z inicjatywy i pod kierunkiem Profesora powstało w Katedrze Pomiarów Elektrycznych Laboratorium Miernictwa Magnetycznego, służące zarówno dydaktyce, jak i badaniom naukowym. W 1964 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego.

W okresie reorganizacji Politechniki w 1968 r., prof. J. Kuryłowicz był wspólnie z prof. A. Jellonkiem organizatorem Instytutu Metrologii Elektrycznej, w którym objął funkcję I zastępcy dyrektora i kierownika Zakładu Pomiarów Precyzyjnych. W 1971 r. wydał skrypt pt. „Wybrane działy precyzyjnego miernictwa elektrycznego”.

Pod opieką merytoryczną profesora Kuryłowicza wykonano ponad 20 prac dyplomowych magisterskich i inżynierskich dotyczących następujących grup tematycznych pomiarów magnetycznych:

- permeametry do wyznaczania charakterystyk statycznych i dynamicznych próbek paskowych blach elektrotechnicznych,
- urządzenia do magnesowania, odmagnesowania i kontroli magnesów trwałych,
- stanowiska pomiarowe do kontroli właściwości magnetycznych całych arkuszy blach elektrotechnicznych,
- mierniki parametrów pola magnetycznego z czujnikami hallotronowymi i transduktorowymi,
- mostki specjalne prądu przemiennego do wyznaczania właściwości magnetycznych blach elektrotechnicznych w polach przemiennych o częstotliwości 50 Hz.

Profesor Jarosław Kuryłowicz był inicjatorem wielu prac naukowych - zarówno z miernictwa elektrycznego, jak i z miernictwa magnetycznego. Był promotorem 14 prac doktorskich i recenzentem 5 rozpraw habilitacyjnych. Z zakresu miernictwa magnetycznego wypromował następujące prace doktorskie:

1. Józef Nowak: *Miejscowy pomiar indukcji magnetycznej w grubościennych obiektach ferromagnetycznych*, 1969 r.
2. Józef Kolasa: *Bezwzględny wzorzec strumienia magnetycznego*, 1973 r.
3. Władysław Wieczorek: *Wpływ metod magnesowania i odmagnesowania na stabilność magnesów trwałych*, 1976 r.

Profesor Kuryłowicz kierował szeregiem prac badawczych i konstrukcyjnych, mających na celu opracowanie i wykonanie specjalistycznej aparatury pomiarowej dla przemysłu oraz instytutów badawczych. W wyniku tych prac wdrożono do praktyki między innymi:

- 1) aparaty Epsteina 50 cm pracujące pojedynczo i w układzie różnicowym,
- 2) aparaty Epsteina 25 cm w odmianach: 2kg, 1kg i 0,5 kg,
- 3) permeametry do wyznaczania właściwości statycznych i dynamicznych blach elektrotechnicznych,

- 4) permeametry Neumanna do wyznaczania charakterystyk odmagnesowania magnesów trwałych,
- 5) urządzenie do wyznaczania statycznej charakterystyki magnesowania kadłubów maszyn elektrycznych trakcyjnych metodą nieniszczącą,
- 6) komparator właściwości magnetycznych rdzeni prądowych indukcyjnych liczników energii elektrycznej,
- 7) urządzenie do wykrywania zanieczyszczeń ferromagnetycznych w elementach organów ruchomych galwanometrów magnetoelektrycznych,
- 8) wzorce bezwzględne i użytkowe strumienia magnetycznego oraz stanowiska do komparacji wzorców strumienia magnetycznego,
- 9) mostki Hay'a i Hochlego do pomiaru stratności i przenikalności dynamicznej blach elektrotechnicznych przy częstotliwości 50 Hz.

W 1973 roku profesor Jarosław Kuryłowicz kończy pracę zawodową i przechodzi na emeryturę. Ze względu na zły stan zdrowia zaprzestaje prac naukowych. Poświęca się drugiej swojej pasji – numizmatyce i medalierstwu.

Prace naukowe z miernictwa magnetycznego w Instytucie Metrologii Elektrycznej po przejściu na emeryturę profesora Jarosława Kuryłowicza straciły na dynamice, ale nie zamarły. Prace te kontynuowali współpracownicy profesora - doktorzy: Józef Nowak i Józef Kolasa. Ten dwuosobowy zespół wzmocnił w roku 1976 mgr inż. Jerzy Bajorek, który w 1980 roku uzyskał tytuł doktora nauk technicznych za pracę pod tytułem: *Ocena błędu metody pomiaru składowej stycznej natężenia pola magnetycznego na powierzchni próbek blach elektrotechnicznych* wykonaną pod kierunkiem doc. dr hab. Zbigniewa Orzeszkowskiego.

Profesor Jarosław Kuryłowicz był jednym z najlepszych polskich metrologów. Był bardzo lubianym wychowawcą młodzieży akademickiej i młodej kadry naukowej. Był erudytą, człowiekiem o wysokiej kulturze osobistej i szerokich zainteresowaniach, także kulinarnych. Uczestnicy katedralnych spotkań z okazji imienin Profesora doskonale pamiętają wyrafinowany smak tortów migdałowego i orzechowego, przyrządzanych przez Profesora i Jego siostrę Helenę.

Za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne otrzymał między innymi następujące odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznakę Politechniki Wrocławskiej, Złotą Odznakę Honorową Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej.

Profesor Jarosław Kuryłowicz zmarł 25 lipca 1990 roku i został pochowany we Wrocławiu na cmentarzu przy ulicy Odonu Bujwida. Środowisko polskich metrologów poniosło niepowetowaną stratę. Odszedł jeden z wybitnych twórców nauki polskiej we Wrocławiu po 1945 roku, lubiany wychowawca i mistrz wielu roczników specjalistów pomiarów elektrycznych i magnetycznych, życzliwy szef i dobry człowiek.

Autorzy: Danuta Koczela, Józef Kolasa, Zdzisław Nawrocki

Źródła:

1. Akta osobowe Profesora w Archiwum Politechniki Wrocławskiej
2. Księga 60-lecia Politechniki Wrocławskiej. Oficyna Wydawnicza PWr, Wrocław 2005
3. Kolasa J.: Prof. J. Kuryłowicz – animator miernictwa magnetycznego, opracowanie niepublikowane.
4. Osobiste wspomnienia autorów ze współpracy z Profesorem.

Źródła:

Akta osobowe prof. Jarosława Kuryłowicza w Archiwum Politechniki Wrocławskiej, Wydział Elektryczny Politechniki Wrocławskiej 1945-1985, Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1980; Politechnika Wrocławska w okresie dziesięciolecia 1945-1955, PWN, Warszawa, 1958; Księga XXV-lecia Politechniki Wrocławskiej 1945-1970, Ossolineum, Wrocław, 1970; FULIŃSKI W., Dorobek profesora Jarosława Kuryłowicza w miernictwie magnetycznym, Materiały III Krajowego Sympozjum Pomiarów Magnetycznych, ZN Politechniki Świętokrzyskiej, Elektryka E 26, Kielce, 1991; Politechnika Lwowska 1844-1945, Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej 1993; Księga 60-lecia Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej, Oficyna Wyd. Politechniki Wrocławskiej, Wrocław, 2005; Kolasa J., Profesor Jarosław Kuryłowicz – animator miernictwa magnetycznego, opracowanie nieopublikowane.